

mint főrendező. Gróf Bánffy Miklós intendáncsága idején, 1912-ben az Operaházba tette át működése színterét, mint főrendező és munkássága nagy hatással volt operarendezésünk modernizálására. Többek között beállította a Mozart-ciklust, felfrissítette a »Hoffmann meséi«, az »Aida«, a »Troubadour« előadásait. Közben a Petőfi Társaság megválasztotta tagjának. 1922-ben »Császár és komédiás« c. darabjával elnyerte a Magyar Tudományos Akadémia Vojnich-díját és ugyanabban az évben a Nemzeti Színház főrendezője lett, 1923-ban pedig a színház igazgatója. Az ő igazgatása alatt a Nemzeti Színház olyan virágzásba jutott, amilyenre még alig volt példa viszontagságos történetében. Nehéz időkben, nehéz körülmények között, az állam ki nem elégítő anyagi támogatásával küszködve, a színház tulajdonképeni közönségének, a művelt középosztálynak elszegényedése dacára visszaszerezte a Nemzeti Színház népszerűségét. A nézőtér úgyszólván napról-napra megtelt, egyik siker a másikat érte. Az izgatott politikai és társadalmi atmoszférában sok támadásnak volt kitéve egy-egy előadása miatt, ő azonban szilárdan állott művészi feladatai mellett. A színház Shakespeare- és Molière-repertoárjait teljesen megújította, az összes darabokat újra rendezte, mély tanulmányon alapuló, eredeti felfogásban a két világirodalmi író klasszikus műveiből ciklusokat rendezett, melyek páratlan sikerrel jártak. Különösen a magyar Shakespeare-kultusz valóságos renaissancea fűződik az ő munkásságához. A magyar drámairodalom érdekében kifejtett tevékenysége is fokozott jelentőségű. Nemcsak felismerte a tehetségeket, hanem óriási tapasztalásával, finom művészi érzékével segítségükre is van darabjaik kidolgozásában és a színpadon életképessé tételében. Herczeg Ferenc, Csathó Kálmán, Móricz Zsigmond darabjait kitűnő előadásban nagy sikerre vitte, Zilahy Lajos drámaíró tehetsége ő alatta bontakozott ki. Minden darab rendezésében támogatására van a rendezőknek. Nem egy szellemes, újszerű rendezés fűződik nevéhez. »Az ember tragédiá«-ját, a »Faust«-ot, a magyar és külföldi klasszikus irodalom számos más remekét új szcenáriummal hozta

színre. A színházban erős fegyelmet hozott létre, vezetése alatt a színészek megfeszített erővel dolgoznak, de szívesen is végzik a nagy munkát, mert napról-napra érzik sikerét és mert minden tehetséget arra a helyre állít, amelyre való. Páratlan munkaerő, egyedüli szenvedélye a munka és az ő irama ragadja magával a színház egész személyzetét. Az ő műve a »Nemzeti Színház Kamara Színházának« létrejövetele, amellyel a magyar színpad új szintet kapott. A Kamara Színház az ő vezetése alatt pompásan felvirágzott, megtalálta a maga stílusát, meghódította a közönséget és megteremtette a lehetőségeket az intímabb hatású darabok sikeres eljátszására. Mint író is olyan munkásságot fejt ki, amely maga is elegendő volna egy életre. Színház-esztétikai munkái említett fiatalok könyvén kívül: »Az előadás művészete«, »A színjátszás művészete«, »Az igazi Shakespeare és egyéb kérdések« c. könyvei a maguk nemében úttörők. Ezenkívül a sajtóban is gyakran felszólal a színház egyes fontos kérdéseiben. Eredeti drámái: »Az apja fia«. Bem. Magyar Színház, 1912. szept. 22. »A madonna rózsája«. Bem. Nemzeti Színház, 1915. nov. 13. »Görögtűz«. Bem. Nemzeti Színház, 1918. máj. 3. »Császár és komédiás«. Bem. Nemzeti Színház, 1919. febr. 21. »A gyilkos álarca«. Bem. Andrassy-úti Színház 1923. febr. 15. »Elzevir«. Bem. a Nemzeti Színház Kamara Színház, 1925. okt. 24. »Amazon«. Bem. 1928. Belvárosi Színház, mind irodalmi és színpadi szempontból nagy figyelemre méltó művek, közülük a »Császár és komédiás« és »Elzevir« állandó műsor-darabok maradtak. Jókai regényei: az »Új földesúr«, »Egy magyar nábob«, »Kárpáthy Zoltán«, »A kőszívű ember fiaik«, »A fekete gyémántok«, a »Szegény gazdagok«, az ő dramatizálásában kerültek először színre, részint a Magyar Színházban, részint a Nemzeti Színházban. Molière műsorán lévő darabjait ő fordította és ő a fordítója Bernard Shaw nálunk színre került összes darabjainak. Egyéb darabfordításainak száma régi és modern drámaírókból légió; néhány opera is az ő fordításában került színre. 1929. őszén a londoni egyetem meghívására előadásokat tartott a magyar irodalomról és a